ادامه از صفحه ۵

فولاد مبارکه اصفهان آب کارون را قورت داد!

یک مقام‌مسوول در شرکت آب منطقه‌ای اصفهان نیز در خصوص تکذیب این مطلب، بیان کرد: احداث تونل به‌گونه‌ای نیست که شخصی بعد از سال‌ها آن را کشف کند و عجیب است چنین ادعایی از سوی یک‌نماینده مجلس مطرح شده است. وی تاکید کرد: متاسفانه بیان این ادعا از سوی یک‌نماینده مجلس جای تاسف دارد، چراکه از لحاظ علمی و کارشناسی امکان حفر تونل به‌طور مخفیانه در منطقه‌ای کوهستانی تا فولاد مبارکه وجود ندارد. نماینده مردم شاهین‌شهر، میمه و برخوار نیز درخصوص ادعای نماینده مردم اهواز مبنی‌بر کشف تونل جدید که از سرشاخه‌های کارون به شرکت فولاد مبارکه آبرسانی می‌کند، گفت: طبق بررسی‌های صورت‌گرفته این ادعا کذب محض است و بعد از صحبت با نماینده اهواز، در صورتی که قانع نشوم در صحن علنی مجلس این موضوع را مطرح خواهم کرد. همچنین نسبت به این ادعا به شورای نظارت بر نمایندگان در مجلس شکایت خواهم کرد.حسینعلی حاجی‌دلیگانی افزود: امکان احداث تونل از سرشاخه‌های کارون در مسافت ۱۰۰تا ۱۵۰کیلومتر تا فولاد مبارکه اصفهان وجود ندارد. وی با بیان اینکه امکان آبرسانی با تانکر به فولاد مبارکه نیز وجود ندارد، تصریح کرد: به جرات می‌گویم نمی‌توان در منطقه کوهستانی و دور از چشم مسوولان از طریق سرشاخه‌های کارون با لوله، آب را به فولاد مبارکه منتقل کرد.

درهای ترکیه روی فرش وپسته ایران بسته شد

صنایع کوچک و متوسط شامل نساجی و پوشاک، لوازم خانگی، بهداشتی، مبلمان، لوازم برقی، فلزی و پلاستیکی و قطعات خودرو اشتغالزاترین بخش‌های صنعتی کشور و با ایجاد ارزش افزوده بالا محسوب شده که مجموع اشتغال مستقیم و غیرمستقیم آنها بالغ بر پنج‌میلیون‌نفر برآورد می‌شود. بعضی از روی خام‌اندیشی و کم‌اطلاعی و بعضی دیگر از روی منفعت‌طلبی و سودجویی، به توجیه موضوع از دو دیدگاه افزایش رقابت تولیدکنندگان داخلی و ارتقای آنها و مبارزه با قاچاق می‌پردازند. چگونه از تولیدکننده داخلی انتظار رقابت می‌رود، آن هم در شرایطی که در دوره ۹۳-۱۳۷۸ با سیاستگذاری‌های اقتصادی مخرب تولید و به‌مدد درآمدهای بی‌زحمت نفتی شاخص بهای تولیدکننده بیش از ۱۰برابر و دستمزد نیروی کار بیش از ۱۷برابر بالا رفته و در مقابل با سیاست تثبیت نرخ ارز با توجه به تورم تولیدکننده جهانی، بهای کالای وارداتی فقط پنج‌برابر افزایش داشته است. در همین حال اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها بدون حمایت از تولید داخلی، افزایش بار مالیاتی بر دوش تولیدکنندگان، هزینه ۱۰برابری سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی نسبت به متوسط جهانی، رکود بازار داخلی و انبوهی از مشکلات و معضلات نابودکننده هرگونه تولید و انگیزه کارآفرینی نیز جای خود را دارند. توجیه تسهیل واردات برای مقابله با قاچاق نیز که دردی دیگر بر جان تولیدکننده است، از پارادایم‌های کارشناسی بخش دولتی به شمار می‌رود. بیش از ۸۰درصد قاچاق کشور در تهران توزیع شده و دست‌اندرکاران آن در هر رشته‌ای چنان آزادانه و بی‌دغدغه فعالیت دارند که هر گونه عزم و اراده دولت برای مبارزه با قاچاق را به سخره گرفته و زیرسوال می‌برند. گزارش می‌شود قاچاق از ترکیه چنان به سرعت و سهولت و با هزینه پایین و بدون ریسک انجام می‌شود که مسبوق به سابقه در هیچ دولتی نیست. در این میان به رغم اینکه برای هر امری، چندین سازمان و نهاد دولتی موازی و غیرموازی وجود دارد، در این مورد مهم که مرزها و استقلال اقتصادی را هدف گرفته، سازمان‌ها و دوایر دولتی ذی‌ربط، حاضر به پذیرش مسوولیت آن نیستند. بسی جای تاسف و تاثر دارد، بعضی دولتمردان به جای مبارزه با این پدیده شوم و برخورد مثبت و تدافعی با موضوع، رویکرد انفعالی موازنه منفی را درپیش گرفته و با تسهیل واردات می‌خواهند قاچاق را تضعیف کنند. تجربه سال‌های اخیر به روشنی نشان داده که رقابت و بعضی موارد همگرایی بین واردات رسمی و قاچاق، رشد مضاعف واردات و نابودی صنعت داخلی را در شرایط رقابتی ناعادلانه به دنبال دارد.

خبر

تجمع متقاضیان مسکن مهرپردیس مقابل مجلس

● **ایسنا:** متقاضیان مسکن مهر پردیس پیش از ظهر دیروز مقابل مجلس تجمع کردند و خواستار توجه مجلس به حقوق خود شدند. پیش از ظهر دیروز حدود ۵۰۰نفر از متقاضیان مسکن مهر از دریافت مبالغ اضافی در پروژه مسکن مهر پردیس انتقاد کردند و خواستار توجه نمایندگان به این موضوع شدند. یکی از تجمع‌کنندگان در این‌باره گفت که متقاضیان مسکن مهر براساس تعهدات خود تمام مبالغ را پرداخت کردند اما امروز برای دریافت واحدهای خود ۱۲میلیون‌تومان از آنها مطالبه شده که در توان این افراد نیست.

رییس «سندیکای کاغذ» در گفت‌وگو با «شرق» خبر داد

وزارت آموزش‌وپرورش بزرگ‌ترین واردکننده کاغذ ایران

«مافیا»ی کاغذ به آسانی می‌توانند برای واردات، ارز مبادله‌ای بگیرند

فرشید خاموشی

عکس: سعید عامری

برای «مافیا»ی کاغذ در ایران همه نوع ابزار نرم‌افزای و سخت‌افزاری می‌تواند در دسترس باشد. با یک اشاره او، انبارهای تهران و بندرعباس پر و با اشاره دیگر بازار قرق می‌شود. سمبه مافیای کاغذ آنقدر پرزور هست که به تعرفه واردات اجازه عرض‌اندام ندهد و کماکان آن را روی چهاردرصد نگه دارد. تمام ماجرای بازار کاغذ ایران، مافیا نیست؛ در سال‌های اخیر، واردات کاغذ به کسب‌وکار خیلی‌ها تبدیل شده و حتی تجار و صادرکنندگان حرفه‌ای را نیز به وسوسه انداخته است که دستی در آن داشته باشند. ابوالفضل روغنی،رییس سندیکای کاغذ ایران می‌گوید «کاغذ برای تجار ایرانی یعنی کالایی برای تبدیل ارز صادراتی به ریال»؛ حال چگونه؟ «برخی از صادرکنندگان برای تبدیل‌کردن ارز حاصل از صادرات به پول نقد، به واردات کاغذ رو آورده‌اند و ارزهای ایران را که در بازار هند و چین و کره بلااستفاده مانده برای خرید و واردات کاغذ خرج می‌کنند». در ملاقات با رییس سندیکای کاغذ ایران که بزرگ‌ترین کارخانه تولید کاغذ در خاورمیانه (چوب‌وکاغذ مازندران) را اداره می‌کند، گفت‌وگویم را با همین موضوع آغاز کردم.

در ایران معمولا در بسیاری از کالاها مافیا داریم. از ذرت و دانه‌های روغنی گرفته تا حتی برخی کالاهای صنعتی. آیا مافیای کاغذ هم داریم؟

در این صنعت نیز مافیا وجود دارد و افرادی هستند که از سال‌های دور اقدام به واردات و فروش کاغذ در بازار می‌کنند و آنها هستند که بخش بزرگی از این بازار را در اختیار دارند؛ از این‌رو، کاغذ هم مافیای خود را دارد. مافیای کاغذ به راحتی می‌تواند ارز مبادله‌ای برای واردات دریافت کند، در حالی که صاحبان صنایع و کارخانه‌ها یا توانایی برخورداری از ارز مبادله‌ای را ندارند یا آنکه برای دریافت آن باید ماه‌ها در نوبت بمانند. در دولت قبل مواردی اتفاق افتاد که ارز دولتی برای واردات کاغذ به افرادی تخصیص داده شد، حال آنکه آن نوع از کاغذ در انبارهای کشور موجود بود و تولید می‌شد.

البته این روزها، برخی معتقدند مافیای واردات را باید ارج گذاشت! چرا که پس از تحریم‌ها واردات در بخشی از مواد و کالاها سخت و دشوار شده ولی از طریق مافیا کالاها در بازار ایران ریخته می‌شود.

در مورد بازار کاغذ این رویکرد را قبول ندارم. مافیا در این بازار وجود دارد اما کارخانه‌های تولید کاغذ در کشور توانایی تامین مایحتاج بازار داخل را دارند و می‌توانند از پس خریداران داخلی برآیند. ولی موضوع اصلی این روزهای صنعت کاغذ در ایران، وجود انبارهایی است که از کاغذ خارجی و وارداتی پر است و نفس کارخانه‌های تولیدی را تنگ کرده‌است.

رقم واردات کاغذ چه مقدار است؟

واردات کاغذ به ایران به طور متوسط یک‌میلیون‌و۲۰۰ تا ۳۰۰هزارتن در سال است که شامل انواع مختلف کاغذ مانند کاغذ روزنامه، تحریر، صنعتی و تهیه دستمال کاغذی می‌شود. میزان تولید سالانه کاغذ در کشور نیز نزدیک به ۷۰۰ تا ۸۰۰هزارتن است که بخش عمده‌ای از آن توسط پنج کارخانه بزرگ تولید می‌شود.

در حال حاضر ۱۲۰ کارخانه و واحد تولیدی در بخش کاغذ داریم که دارای مجوز هستند. در این میان حدود پنج تا شش واحد تولیدی بزرگ هستند که تا ۶۰درصد تولید کاغذ در کشور را در اختیار دارند؛ مثلا از کل رقم ۷۰۰،۸۰۰هزارتن کاغذ تولیدی کشور نزدیک به ۲۰۰هزارتن از آن را فقط کارخانه چوب و کاغذ مازندران تولید می‌کند. ۶۰ تا ۷۰هزارتن نیز توسط کارخانه چوکا تولید می‌شود.

و میزان مصرف کاغذ در ایران چطور؟

نیاز مصرفی کشور در بخش کاغذ در حدود دومیلیون تن در سال است. میزان مصرف کاغذ در هر کشور بیانگر توسعه‌یافتگی آن کشور است. درواقع کاغذ در دنیای امروز به‌عنوان یکی از شاخص‌های توسعه‌یافتگی شناخته می‌شود. در این مورد متوسط مصرف سرانه جهانی در اروپا حدود ۵۵کیلوگرم‌برنفر است. این میزان در آمریکا، سوئد، سوییس و فنلاند حدود ۳۰۰کیلوگرم‌برنفر و در ایران میزان مصرف کاغذ حدود ۲۰کیلوگرم برای هرنفر است.

بنابراین از منظر توسعه‌یافتگی، در مقام مصرف کاغذ، ایران پایین‌تر از استاندارد جهانی قرار دارد که در این زمینه جزو کشورهای کمترتوسعه‌یافته محسوب می‌شویم. از جمله کشورهایی که میزان مصرف کاغذ کمتری نسبت به ایران دارند، عراق و برخی از کشورهای آفریقایی هستند.

کشور چین نیز تا چندسال پیش جزو کشورهای رده‌پایین در این زمینه بود اما در حال حاضر این کشور جهش داشته و سرانه مصرف کاغذ در چین به حدود ۳۵کیلوگرم برای هرنفر رسیده است و این کشور خود را به شاخص بین‌المللی نزدیک کرده و حتی قادر است طی چندسال آتی استاندارد جهانی در این زمینه را تغییر و افزایش دهد.

با این حال، گپ و فاصله زیادی میان تولید و میزان مصرف در ایران وجود دارد که همین شکاف شاید عاملی برای واردات و جبران کمبود کاغذ در ایران باشد؟

ما نیز معتقد نیستیم که به‌هیچ‌وجه نباید کاغذ وارد شود و هنوز نیاز به واردات داریم اما واردات در حوزه‌ای باید صورت بگیرد که آن نوع از کاغذ در داخل تولید نمی‌شود. در شرایطی که در کارخانه‌های داخلی کاغذ تحریر و روزنامه را تولید و عرضه می‌کنند دلیلی وجود ندارد که واردات آن را نیز داشته باشیم. اما دقیقا همین نوع از کاغذ وارد می‌شود و خریداران به سراغ آن می‌روند. برخی ادعا می‌کنند که کاغذ روزنامه تولید داخل کیفیتی به‌مراتب پایین‌تر از نمونه اروپایی و آسیایی دارد؛ ما نیز منکر آن نیستیم اما عمر کاغذ روزنامه که در ایران برای مطالعه آن در حد دو تا سه‌ساعت است، باید بهترین نوع کاغذ روزنامه را وارد کرد.

عمده خریداران کاغذ در ایران کدام بخش‌ها هستند؟

بزرگ‌ترین خریدار کاغذ در ایران برخی وزارتخانه‌های دولتی هستند که عمدتا نیاز خود را نیز از کاغذهای وارداتی تامین می‌کنند. کاغذ تحریر را وزارت آموزش‌وپرورش می‌خرد، وزارت ارشاد نیز کاغذ روزنامه خریداری می‌کند.

با اینکه وزارت آموزش‌وپرورش به‌صورت متمرکز عمده‌ترین خریدار کاغذ تولید داخل است اما تنها یک‌پنجم نیاز خود را از داخل تامین و مابقی را وارد می‌کند.

یعنی وزارت آموزش‌وپرورش، خود واردکننده کاغذ است؟

آموزش‌وپرورش برای تامین مواد موردنیاز شرکت‌های چاپخانه و افست خود اقدام به واردات کاغذ می‌کند. وزارت ارشاد نیز در حال حاضر برای خرید کاغذ موردنیاز خود به سراغ کارخانه‌های داخلی نمی‌رود و نیاز عمده خود را از خارج تهیه می‌کند. این در حالی است که در دولت قبل روال عکس این بود و وزارت ارشاد برای خرید کاغذ با کارخانه‌های داخلی به‌طور مداوم در تماس بود.

بزرگ‌ترین خریدار کاغذ در ایران برخی وزارتخانه‌های دولتی هستند که عمدتا نیاز خود را نیز از کاغذهای وارداتی تامین می‌کنند. کاغذ تحریر را وزارت آموزش‌وپرورش می‌خرد، وزارت ارشاد نیز کاغذ روزنامه خریداری می‌کند. با اینکه وزارت آموزش‌وپرورش به‌صورت متمرکز عمده‌ترین خریدار کاغذ تولید داخل است اما تنها یک‌پنجم نیاز خود را از داخل تامین و مابقی را وارد می‌کند

برخی از روزنامه‌ها نیز که توان مالی بالایی ندارند کاغذ مورد نیاز خود را از کارخانه‌های داخل کشور تامین می‌کنند. اما تعدادی دیگر، به‌طور مستقیم اقدام به واردات کاغذ می‌کنند؛ یکی از روزنامه‌های تهران تا میزان ۵۰۰تن در سال واردات دارد و حتی یک‌کیلوگرم نیز از کارخانه‌های تولید داخل خرید نمی‌کند. سایر روزنامه‌ها نیز عمدتا از واردکنندگان خرید می‌کنند.

به‌غیر از دو وزارتخانه‌ای که اشاره کردید و همچنین برخی روزنامه‌ها، دیگر واردکنندگان عمده کاغذ چه‌کسانی هستند؟

واردکنندگان جزء در بخش کاغذ فراوان هستند. اما یکی از بزرگ‌ترین مشکلات فعلی در این بازار، عدم نظارت بر واردات و به تعبیر دیگر، واردات بدون ضابطه است. اگرچه در بخش‌های دیگری از صنعت ایران، واردات بی‌برنامه حاکم است از جمله نساجی، لوازم خانگی و... اما در بخش کاغذ واردات به معضلی حاد تبدیل شده است.

به این ترتیب که هر فردی که کارت بازرگانی داشته باشد تصور می‌کند که با واردکردن کاغذ امکان فروش راحت آن در بازار داخل برای او فراهم است و این بازار سود خوبی دارد. بنابراین شاهد حضور افراد مختلفی در حوزه واردات کاغذ هستیم که دارای کمترین تخصص در این صنعت هستند.

از طرف دیگر، تجار و بازرگانان باسابقه که در سایر حوزه‌ها متخصص هستند نیز در امر واردات کاغذ حضور جدی و فعال دارند و چندسالی است که رو به واردات کاغذ آورده‌اند. این بخش از تجار حرفه‌ای، کالاهایی را صادر کرده‌اند که در بازار هدف، ارز حاصل از آن را برای واردات کاغذ خرج می‌کنند تا به این طریق در بازار داخل با فروش محموله‌های کاغذ سریع‌تر به معادل ریالی آن دست پیدا کنند.

این بخش از صادرکنندگان اگرچه در تجارت تخصصی و کسب‌وکار خود حرفه‌ای هستند اما در زمینه کاغذ تخصصی ندارند و نمی‌دانند که چه نوع کاغذ با چه ابعاد و سایزی وارد کنند و همین مساله باعث شده که تولید داخل دچار آسیب شود، چرا که آنها برای دستیابی سریع به نقدینگی، اقدام به فروش کاغذهای وارداتی خود به زیر قیمت بازار داخل حتی تا میزان ۱۰درصد می‌کنند.

کاغذهای وارداتی عمدتا از کدام کشورها به ایران می‌آید؟

همان‌طور که اشاره کردم، واردات کاغذ تحت‌تاثیر میزان ارز موجود ایران در بازار دیگر کشورهاست، به طوری که در حال حاضر به‌واسطه تبادل کالایی که میان ایران و برخی از کشورها وجود دارد، مانند هند، کره و چین، واردات کاغذ از این کشورها بسیار بیشتر است.

از اروپا چطور؟ واردات کاغذ از کشورهای اروپایی داریم؟

در حجم بسیار محدودی از اروپا واردات کاغذ به ایران انجام می‌شود چرا که اولا کاغذ تولید اروپا گران‌تر از کشورهای آسیایی است و برای تجار به‌صرفه نیست، دوما آنکه ارز مبادله‌ای برای واردات کالا از اروپا وجود ندارد. بنابراین عمده واردات کاغذ از کشورهای چین، هند، اندونزی و کره است.

به نظر می‌رسد که تسهیلات مناسبی برای واردات کاغذ به ایران وجود دارد از جمله ارز مبادله‌ای که شما به آن اشاره کردید.

تنها این نیست؛ تعرفه بسیار پایین واردات کاغذ عملا کفه ترازوی رقابت را به‌نفع واردکنندگان سنگین کرده است. در حال حاضر تعرفه کاغذ چهاردرصد است.

می‌توان گفت عملا تعرفه کاغذ صفردرصد است.

درواقع تعرفه صفردرصد برای واردات کاغذ اعمال می‌شود. این نرخ تعرفه طی نزدیک به هشت‌سال برقرار است در حالی که پیش از آن تعرفه ۱۵ و حتی ۲۰درصدی برای کاغذ برقرار بود.

اگرچه دنیای امروز با سرعت بالایی به سمت اقتصاد باز و تجارت آزاد پیش می‌رود و در ایران نیز مقوله پیوستن به سازمان تجارت جهانی و همسان‌سازی تعرفه‌ها با نظام بین‌المللی تجارت مطرح است، اما در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته نیز که سال‌ها در عضویت WTO قرار دارند معدل تعرفه‌ها پایین است. نمونه آن کشور چین که باوجود عضویت و حضور در سازمان تجارت جهانی، معدل تعرفه‌ها در این کشور حدود هفت‌درصد است.

اما منطقی نیست که در ایران تعرفه واردات کاغذ چهاردرصد باشد. حال آنکه تولید کاغذ در کشور توان پاسخگویی به نیاز مصرف داخل را دارد و کارخانه‌های ما می‌توانند نیاز کاغذ روزنامه‌ها و سایر بخش‌ها را برطرف کنند اما دولت با کاهش تعرفه واردات کاغذ به چهاردرصد عملا توان تولید را از کارخانه‌ها گرفته است.

به نظر من، برای مقابله با تعرفه پایین کاغذ در ایران و کاهش آن به حدود چهاردرصد نیاز به کارشناسان و افراد شجاعی داریم که در مقابل آن موضع گرفته و به دولتمردان یادآوری کنند که تعرفه پایین چه لطماتی به بدنه تولید کاغذ در کشور وارد کرده است. منادیان این بخش را در کشور کم داریم، حتی در اتاق بازرگانی و مجامع بخش خصوصی در این زمینه‌ها صدایی شنیده نمی‌شود.

و تاسف‌آور اینکه نمایندگان اتاق بازرگانی در کمیسیون ماده یک که نرخ تعرفه‌ها در آن بررسی می‌شود، بعضا علیه تولید در کشور رای می‌دهند که این اقدام تعجب‌برانگیز است.

واکنش کارخانه‌داران و صاحبان صنعت کاغذ در مواجهه با تعرفه چهاردرصدی واردات کاغذ چه بوده است؟

اقدامات و رایزنی‌های زیادی از سوی فعالان صنعت کاغذ برای مقابله با کاهش تعرفه واردات این محصول صورت گرفته اما دست‌هایی پشت این مساله وجود دارد که تاکنون تلاش‌های صاحبان این صنعت را خنثی کرده است. واردکنندگان به‌مراتب قوی‌تر از تولیدکنندگان هستند.

با این حال، پیشنهاد صاحبان صنعت کاغذ این است که حداقل تعرفه واردات این محصول باید ۱۵درصد باشد تا بتوان از صنعت داخل حمایت کرد.

یکی دیگر از مسایلی که صنعت کاغذ کشور با آن دست‌وپنجه نرم می‌کند، مالیات‌برارزش‌افزوده است. در شرایطی که صنایعی که مرتبط با موضوعات فرهنگی هستند باید از مالیات معاف باشند، نه‌تنها سازمان امور مالیاتی اعتقادی به این مساله ندارد بلکه با تفسیرهای مختلف از قانون مالیاتی اقدام به دریافت مالیات می‌کند و این اتفاق باعث شده که قیمت تمام‌شده محصولات در این بخش بالا برود. حال آنکه واردکنندگان کاغذ از مالیات معاف هستند.

وضعیت قاچاق کاغذ به داخل ایران چگونه است؟

به دلایل مختلف، قاچاق کاغذ به کشور چندان وجود ندارد به‌جز کاغذ A4 که امکان قاچاق آن نسبت به سایر تولیدات کاغذ راحت‌تر است. در حال حاضر نیز در سطح بالایی این نوع از کاغذ به داخل کشور قاچاق می‌شود. برندسازی نیز در این بازار به‌شدت وجود دارد و برخی از سوءاستفاده‌کنندگان با برند ساختگی اقدام به واردات یا قاچاق کاغذ بی‌کیفیت از چین به نام کاغذ اروپایی می‌کنند، هنگامی هم که کاغذهای تقلبی وارد بازار می‌شود، آن‌موقع است که خریداران به کیفیت پایین آن پی می‌برند.

قیمت کاغذ تولید داخل نسبت به کاغذ وارداتی به اندازه‌ای رقابتی هست که کارخانه‌داران بتوانند جبران برخی کاستی‌ها را بکنند؟

در حال حاضر حجم انبوهی از انبارهای کشور مملو از کاغذهای وارداتی است، ازاین‌رو به‌حدی کاغذ وارد کشور شده که امکان فروش را از کارخانه‌ها و واحدهای تولیدی سلب کرده است. حتی کارخانه‌های کاغذ مجبور شده‌اند قیمت فروش محصولات خود را نسبت به سال گذشته تا پنج و حتی ۱۰درصد کاهش دهند اما باوجود این کاهش قیمت فروش، امکان رقابت با کاغذهای وارداتی را نداریم.

به اعتقاد فعالان صنعت کاغذ، دولت باید برخی از دستگاه‌ها و وزارتخانه‌ها از جمله وزارت آموزش‌وپرورش و وزارت ارشاد را مکلف کند که خریدهای خود را از کاغذ تولید داخل انجام دهند حتی اگر کیفیت تولید داخل در برخی موارد پایین‌تر از کاغذهای وارداتی باشد.

شرایط در بازار کاغذ به‌گونه‌ای رقم خورده که قیمت تولیدات داخل به‌نسبت برندهای مشابه آسیایی و اروپایی تا ۲۰درصد ارزان‌تر است. در حال حاضر قیمت فروش هرکیلوگرم کاغذ روزنامه تولید داخل ۱۹۰۰تومان است در حالی‌که برند روسی همین نوع از کاغذ حداقل ۲۲۰۰تومان برای هرکیلوگرم به فروش می‌رسد. یا آنکه کاغذ تحریر به ازای هر کیلوگرم توسط کارخانه‌های داخل ۲۳۰۰تومان در بازار داخل فروخته می‌شود در حالی که برندهای اروپایی این نوع از کاغذ تا ۲۵۰۰تومان قیمت دارد.

نگاه

ده‌گانه‌ای در مورد جریمه در قرارداد صادرات گاز به پاکستان

پویا نعمت‌اللهی

● موضوع جریمه گازی در قرارداد خط لوله ایران و پاکستان گویا برای خیلی از رسانه‌های منتقد به صورت یک معضل درآمده و همه جا با عناوینی نظیر «آزمون» و «بیت‌المال» و «جیب مردم» و امثال آن تحت پرسش قرار می‌گیرد. در این زمینه ذکر نکاتی چند لازم است.

۱ - قرارداد مزبور از جمله قراردادهای بین‌المللی است و قوانین حاکم بر آن متفاوت از قوانین جاری و روزمره‌ای است که در زندگی‌های متعارف بر فعالیت‌های ما حاکم است. بنابراین با «متر» قوانین معمولی نمی‌توان به سراغ این قراردادها رفت و آنها را اعتبارسنجی کرد.

۲ - موضوع جریمه در قراردادها اساسا با هدف جلوگیری از هرگونه اعراض از مفاد قرارداد صورت می‌گیرد. اما از منظر دقیق‌تر؛ هرگونه اعراضی را نمی‌توان در معرض «جریمه» قرار داد. به طور کلی در این موارد تشخیص‌ها برعهده یکی از طرفین یا برعهده «داور» قرار می‌گیرد.

۳ - حتی اگر تشخیص برعهده طرف ایرانی گذاشته شده باشد؛ باز هم اعمال «جریمه» در صورتی در دستور کار قرار خواهد گرفت که منافع اعمال آن بیشتر از منافع استمرار قرارداد باشد.

۴ - می‌دانیم که طرف ایرانی، سرمایه‌گذاری‌های سنگینی برای احداث خط لوله در سمت خود انجام داده است (حدود ۸۰ درصد پروژه در خاک ایران). همچنین قسمت کوچکی از پروژه هم در سمت پاکستان اجرا شده (نزدیک به پنج درصد). تاکنون به طور دقیق مشخص نشده که میزان هزینه‌های ایران تا این مقطع چقدر بوده؛ اما شکی نداریم که رقم به مرز «صدها میلیون دلار» رسیده است.

۵ - قطعا مقوله صادرات گاز به پاکستان فقط «قسمتی» از اهداف این پروژه را تامین می‌کند. در نگاه کلان، می‌توان به منافع بلندمدت‌تری نظیر «وابستگی‌های اقتصادی»، «مزیت‌های بین‌المللی»، «تحمیل هژمونی انرژی کشورمان»، «دسترسی به بازارهای بعد از پاکستان»، «امنیت ملی کشورمان در شرق و جنوب شرقی کشور» و موارد دیگر اشاره کرد.

۶ - مراودات بین‌المللی برخلاف برخی مراودات داخلی، نیازمند تامل و دوراندیشی و تحمل‌های منطقی و بلندمدت است. برای مثال به اختلاف کشورمان با ترکیه اشاره می‌کنیم. اکنون مدت‌هاست که ترکیه، شکایتی از کشورمان را به داوری‌های بین‌المللی احاله کرده است. بعد از صرف زمان زیاد، هنوز هیچ رای قاطعی صادر نشده و موضوع همچنان تحت بررسی است. آیا در آن قرارداد، مقوله «جریمه» گنجانده نشده است؟ مسلما پاسخ مثبت است. اما چرا این کشور بلافاصله از «بند جریمه» استفاده نکرده است؟ دلیل آن است که ترکیه به واردات گاز و انرژی از ایران وابستگی داشته و دریافت یک جریمه در مقابل منافع بلندمدتی که ترکیه در سر دارد به هیچ انگاشته می‌شود.

۷ - هرگونه استدلال در مورد قرارداد ایران و پاکستان، بدون اطلاع از مفاد قرارداد و بر اساس «یک گمانه‌زنی بدبینانه» و اظهارات افراد غیرمسوول، دقیقا مصداق سست‌بنیادی است. لازم به ذکر است که در قراردادهای بزرگ از منظر تعاملات حقوقی و مدنی بین‌المللی، باید به مفهوم «باتانا» دقت زیادی داشت. مفهوم «باتانا» به معنای عوامل دخیل در «مطلوب‌ترین آلترناتیو در مذاکره برای نیل به توافق» است. این عبارت را با نام (Best Alternative To a Negotiated Agreement) در واقع « باتانا» به این مفهوم تاکید دارد که هر دو طرف مذاکره، با چه «نگرش» و «خواسته» و «منافع» و «دیدگاه»هایی، وارد جریان مذاکره می‌شوند. به عبارت دیگر باید در « باتانا» مشخص شود که «مطلوب مذاکره و توافق» چیست و کدام است؟

در این زمینه گفته می‌شود که صرفا نتیجه هر تعامل و مذاکره باید «پذیرش توافق مطلوب» یا «عدم پذیرش توافق نامطلوب» باشد.

۸ - در حقیقت «ملاک عمل تعیین‌کننده و اصلی» در هر نتیجه مذاکره‌ای نیز ذیل همین دو «عنصر» بنا می‌شود. اگر توافق طرفین بر مبنا و اساس « باتانا» قرار گیرد؛ آنگاه، لامحاله مذاکره به نتایج مطلوب خود رسیده است. در غیراین صورت باید تصمیم گرفت که چه موضعی را در مذاکرات آتی اتخاذ کرد که به «سناریوی مطلوب ما» نزدیک‌تر باشد.

۹ - برخلاف آنچه که به نظر می‌رسد، این معضل صرفا به خاطر اهمال دولت قبلی ایجاد نشده است. هرچند این وضعیت را می‌توان به طور کلی به «ضعف دیپلماسی» مرتبط دانست؛ اما در هر حال مشکل اصلی در جای دیگری است و در هر دولتی می‌توانسته ایجاد بشود. اعتذار پاکستان هم در ذیل همین اصل، قابل فهم است.

۱۰ - با این اوصاف اکنون در برابر این سوال هستیم که آیا برای ایران، منافع حاصل از دریافت جریمه بیشتر است یا تامل و مذاکره برای پیشبرد پروژه؟ به فرض اعمال جریمه، تا چه اندازه می‌توان به «مطلوب بودن» آن ایمان داشت؟ آیا بلافاصله بعد از انقضای مهلت، باید دست به جریمه زد؟ آیا در این رفتار، تمامی جوانب و هزینه‌ها (اعم از اقتصادی و امنیتی و بین‌المللی و منطقه‌ای و...) محاسبه شده است؟ این سوالی است که پاسخ آن را نه فقط وزارت نفت؛ بلکه تعداد زیادی از دستگاه‌های اجرایی و سیاستگذاری در کشور باید ارایه کنند.